

19 נובמבר 2019

לכבוד:

עפרי חזיז - אגף שפכי תעשייה, דלקים וקרקעות מזהמות
נטע עשהאל - מחוז מרכז, המשרד להגנת הסביבה
גד עופר, ריטה וינרוב - איגוד ערים לאיכות הסביבה אשדוד - חבל יבנה

הנדון: סיכום סיור באתר פסולת "רתמים"

משתתפים בסיור:

גד עופר, ריטה וינרוב - איגוד ערים לאיכות הסביבה אשדוד - חבל יבנה
נטע עשהאל - מחוז מרכז, המשרד להגנת הסביבה
אורן רינת, הילה עבו - LDD

מחברת המסמך: הילה עבו, LDD

שלום רב,

המשרד להגנת הסביבה שכר את שירותי חברת LDD לקבלת שירותי יעוץ מקצועי בתחום קרקעות מזהמות (מכרז פומבי מס' 4/16), על מנת להכין מסמך מקצועי בנושא דרישות סביבתיות בתהליך שיקום מטמנת רתמים. במסגרת זו התקיים בתאריך **14.11.2019** סיור במטמנת רתמים בנוכחות המשתתפים הנ"ל, לצורך היכרות עם האתר בהתייחסות לתכנית השיקום המתוכננת.

רקע (מתוך טיוטת המסמך: מטמנת רתמים - סיכום חקירות סביבתיות, LDD, 11.11.2019)

רשות מקרקעי ישראל ואיגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה יזמו בשנים האחרונות קידום של תכנית לשיקום 564 דונם משטח המטמנה. מטרת התכנית הינה שיקום אתר סילוק פסולת רתמים וייעוד השטח ליער פארק חופי. בדצמבר 2018 אושר תקנון (הוראות התכנית) "תכנית מתאר מקומית מס' בר/1/287 שיקום אתר פסולת רתמים". התכנית מתייחסת לשטח העיקרי של המטמנה ואינה כוללת את שטחן של בריכות קליטת השפכים התעשייתיים ואזור ניקוז התשטיפים ממזרח למטמנה (תרשים 1).

המטמנה, שנסגרה לפעילות בשנת 2003, יועדה לפסולת מעורבת, ונפח הפסולת הכולל בשטחה מוערך בכ - 3 מליון מ"ק. מתוך המידע ההיסטורי וממצאי דיגומים שנערכו באתר, נמצאו עדויות לכך שבמהלך השנים הועברה למטמנה פסולת תעשייתית באופן לא מוסדר, ובכמות המוערכת בכ - 235,000 טון. בסקרי קרקע, גז קרקע ומי תהום, נמצאו חומרים אורגניים נדיפים (מוכלרים, מרכיבי דלקים), מתכות כבדות, חומרי הדברה ועוד. פירוס הממצאים מצביע על כך שחומרים מסוכנים הוטמנו במרבית שטח המטמנה, ולתשטיפים של מזהמים שחלחלו אל מי תהום. בנוסף מוערך כי במספר אזורים ממזרח לשטח המטמנה פעלו בריכות לקליטת שפכים תעשייתיים נוזליים, אשר מוערך כי נקלטו בהן לפחות 225,000 מ"ק שפכים תעשייתיים. מידע ופירוט נוסף על אזורים אלה אינו נכלל במסגרת מסמך זה שכן הם מחוץ לשטח גבול תכנית השיקום של המטמנה.

תיאור התצפיות בסיור

הסיור התקיים באמצעות רכב שטח ובמהלכו הציגו אנשי איגוד ערים והמשרד להגנת הסביבה את האתר וההיסטוריה הידועה להם אודותיו.

בנסיעה לאורך כביש הגישה המוביל לכניסה ההיסטורית למטמנה נצפו ערימות פסולת בניין המושלכות ממשאיות באופן אקראי.

נקודת העצירה הראשונה בסיור היתה נקודת תצפית מעל תאים 8-9 המיועדים למילוי ע"י פסולת יבשה, בגבול הדרום-מזרחי של האתר. השטח נראה כבור עמוק ביחס לסביבה, ויתכן כי מהווה בסיס ניקוז עילי או תת קרקעי לתשטיפים מאזורי מילוי הפסולת.

יעוד הקרקע באתר לפי תמ"א 22 הינו פארק יער חופי, כלומר שטח פתוח שאינו מוסדר. האתר גובל בשטח בסיס חיל האוויר פלמחים, מצפון, וצה"ל לא מאפשר פיתוח של השטח לכל מטרה שתאפשר גישה מוסדרת לאזרחים, ובכלל זה תכניות לפיתוח כבישים.

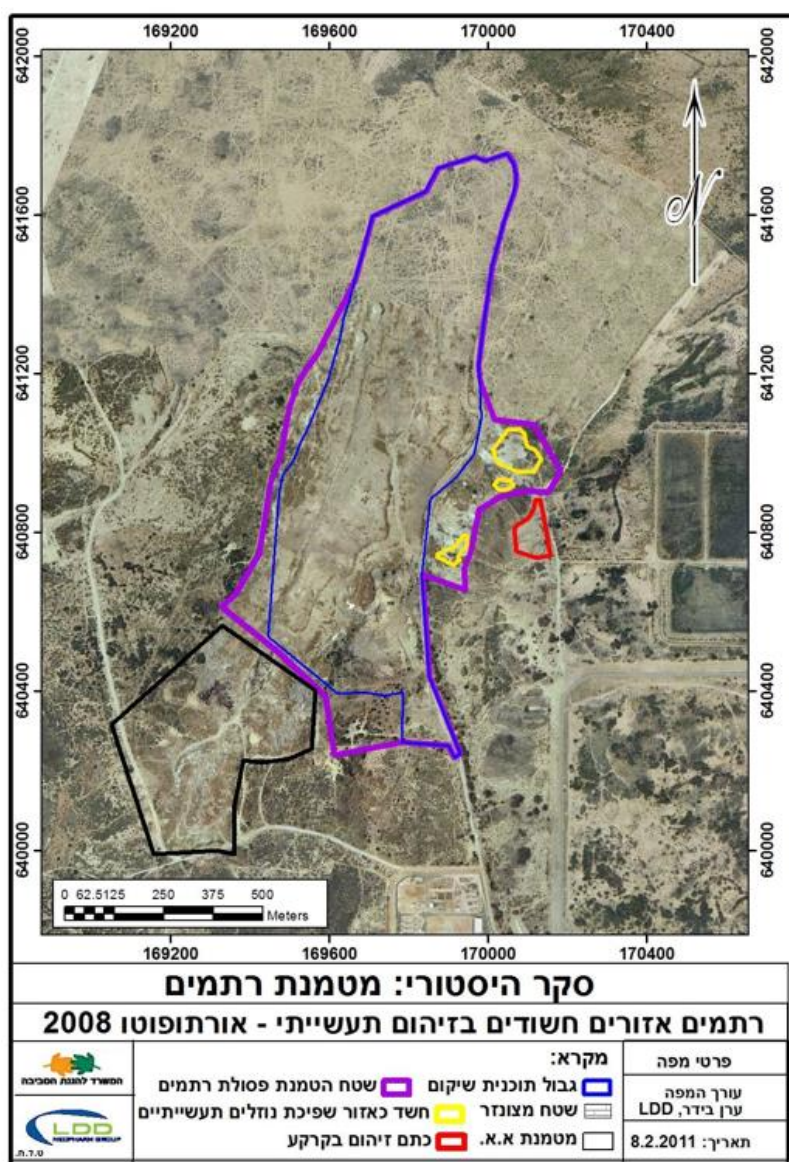
בנוסף, הוסברה לנו השלביות המתוכננת בשיקום האתר לפי הוראות התכנית. תחום המטמנה מחולק לתאי שטח הנחלקים לשתי קבוצות (תרשים 2):

א. תאי שטח A, B, C, D, E מהווים את שטח המטמנה שנסגרה, ומיועדים לשיקום במסגרת התכנית הנוכחית.
ב. תאי שטח 8, 9 (בדרום), 10, 11 (בצפון) מיועדים למילוי בפסולת יבשה לפי התכנית הנוכחית, ואינם נכללים בשטח המיועד לשיקום.

עפ"י ההסבר הטמנת פסולת יבשה בתאי שטח 8-9, 10-11, אמורה להוות את הבסיס הכלכלי לשיקום תאי הפסולת. לפיכך, שיקום התאים הצפוניים A, B אמור להתבצע בשלב הראשון, במקביל להטמנה בתאים 10, 11. שיקום התאים הדרומיים C, D, E יבוצע בשלב מאוחר יותר, במקביל להטמנה בתאים 8, 9.

שיקום המטמנה מנקודת המבט של טיפול במטמנות (נטע עשהאל, מחוז מרכז), צריך לכלול כיסוי (Capping) המותאם למטמנת פסולת מסוכנת.

תרשים 1 – שטח תכנית שיקום מטמנת רתמים (קו כחול), ושטחי הטמנה החורגים מתחום התכנית

נקודת העצירה השניה היתה באזור בריכות השפכים התעשייתיים, מעבר לגבול המזרחי של התכנית. כאמור, שטחים אלה אינם נכללים בשטח התכנית, ותידרש חקירה סביבתית ותכנית שיקום נפרדת עבורם.

תמונה 1 - בריכות השפכים התעשייתיים

בנסיעה לאורך הדרך המרכזית בחלקו המזרחי של האתר, בסמוך לבריכות השפכים, נצפו שוחות של שני קידוחי ניטור מי התהום נפ רתמים 7, 8 (תמונה 2, תרשים 3).

תמונה 2 - שוחת באר ניטור

באזור הדרום-מערבי נצפה אתר סילוק פסולת יבשה א.א. אשדוד, הגובל במטמנת רתמים. באזור מסוים לא ניתן להבחין בגבול ממשי בין המטמנות, וקיימת "זליגה" של אתר א.א. אשדוד לתוך שטח רתמים.

באותו אזור ניתן להבחין בצינורות ניטור גז מטמנות (תמונה 4). לפי הערכת אנשי המקצוע מטעם הרשויות שנכחו בסיור, כמויות גז המטמנה הצפויות בשלב זה, שנים רבות לאחר סגירת האתר, אינן גדולות, ואינן מספיקות לניצול לצרכי אנרגיה.

תמונה 4 – צינורות ניטור גז המטמנות

תמונה 5 – מבט לכיוון מערב

